

Papp Márta
Kroó György-díj (2018)

– Laudáció –

„A Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság díjat alapított zenei tárgyú kutatói, kritikusai, oktatói vagy ismeretterjesztő tevékenység elismerésére. A díj adományozható mindazoknak, akiket tevékenységük a magyar zenei élethez köt. A díjat a Társaság alapításában meghatározó szerepet játszó Kroó Györgyről neveztük el, akinek tevékenysége a felsorolt négy területen egyaránt kiemelkedő volt.” Eddig az idézet újonnan alapított díjunk hivatalos leírásából. A díjazás jövőben kialakuló gyakorlatát nem látszott célszerűnek további szabályokkal előre gúzsba kötni. A Társaság elnökségében ugyanakkor megfogalmazódott az a gondolat, hogy a Kroó György-díj egyfelől legyen hosszútávú szakmai munka elismerése, másfelől lehetőleg kötődjék a díjazás előtti esztendőben megvalósult, kiemelkedő teljesítményhez is. Ám a díj első alkalommal történő odaítélése minden teoretikus megfontolásnál erősebb üzenetet hordoz arra nézvést: milyen tartalmat hordoz, milyen mércét állít az újonnan alapított elismerés. A Társaság tagságától érkező jelölések egyértelmű iránya és az elnökségben magától megszülető konszenzus is azt jelezte, hogy most mind egyre gondolunk: az első Kroó György-díjjal Papp Márta munkásságát szeretnénk elismerni. S miközben tisztelgünk a könyvek és tanulmányok nyomtatott oldalain, valamint rádióműsorok hangfelvételein megőrzött szellemi teljesítmény előtt, a mai napon hálát adunk azért is, amit emlékeink és érzelmeink őriznek: Márta személyiségének varázsáért.

Mesterét, Kroó Györgyöt követve Papp Márta a zenei ismeretterjesztés és zenei rádiózás, a kutatás, valamint az oktatás területein bontakoztatta ki kreativitását. Tevékenységének biztos alapját, keretét a Magyar Rádió adta, ahol szerkesztőként, műsorvezetőként, utóbb szerkesztőségvezetőként is dolgozott. Ahogy az nagy rádiós személyiségek esetében mindig történik, az általa vezetett műsorokban is elválaszthatatlanul olvadt egybe a hangszín, a beszédstílus és a mondandó. Derűje, nyugalma, nyitottsága és közérthetőségre való törekvése jótékony hatást gyakorolt a meghívott beszélgetőtársakra is; igényessége és felkészültsége viszonyítási pontot jelentett környezetére számára. Különleges – és a rádiózástól persze ugyancsak elválaszthatatlan – tulajdonsága volt Papp Mártának a csodálatos ritmusérzéke, ami műsoraiban csakúgy megnyilvánult, mint tudományos munkáinak léptékében vagy éppen a személyes, baráti találkozókban. Márta kapkodás és hajszolás, egyszersmind halogatás és csüggedés nélkül, bölcs mértékletesség és tevékeny természet birtokában töltötte meg szépséggel, szellemmel és emberséggel a műsorok perceit és óráit, az élet éveit és évtizedeit.

„Magántudós” volt ő is, akárcsak Kroó. Kutatásának tárgyát és módszerét nem pályázati ciklusok vagy intézményi irányelvek, hanem legszemélyesebb érdeklődése és szenvedélye határozta meg. Magán-, de nem magányos tudós volt: Papp Mártát férje, Bojti János kísérte el virtuális és valóságos útjaira az orosz zene nyomában. Együtt hozták létre Muszorgszkij életének és tevékenységének nemzetközileg is egyedülálló dokumentumgyűjteményét. „A dokumentumkötetet természetesen egy Muszorgszkij műveit leíró és elemző munkának kell követnie” – fogalmaztak az alkotók. Az ígéretet Papp Márta aztán tanulmányok sorával és *Muszorgszkij dalairól* szóló monográfiájával váltotta be. A Muszorgszkij zenéjéről szóló írások mellett

Glinka, Borogyin és Rimszkij-Korszakov művészetét tárgyaló esszék, illetve Sosztakovics historiográfiáját és az orosz dalműfajokat elemző tanulmányok szerepelnek Papp Márta utolsó, *Orosz kerékvágás* című kötetében, mely ez év tavaszán jelent meg. Középponti témája, a 19. századi orosz zene mellett több kutatási területet művelt kitartóan Papp Márta: ezek közül Kurtág György művészete iránti, tanulmányok sorozatában kifejeződő érdeklődését emelném ki. *Szvjatoszlav Richter Magyarországon* című kötetében és a hozzá kapcsolódó, kolosszális lemezbomban egyszerre van jelen az orosz zenekultúrát kutató zenetörténészként, rádiósként és olyan zenetudósként, akit erősen foglalkoztattak az előadói gyakorlat és az interpretáció kérdései.

Ez utóbbi témáról szólt Papp Márta egyik rendszeresen megtartott zeneakadémiai kurzusa. Zenetudományi tanulmányaim egyik legizgalmasabb szellemi kalandja volt az a félév, amelyet Beethoven Kilencedikje interpretációtörténetének megismerésével töltöttünk. Meghatározó élmény volt Márta virtuózan felépített orosz zenetörténeti órája is. Stílszerűen talán azt mondhatnám, hogy a kurzus a matrjoska-elvet követte: a *Borisz Godunov* részletes elemzése adott apropót a Muszorgszkij-életmű alapvető sajátosságainak áttekintéséhez, melynek kontextusaként végül elének tárult a 19. századi orosz zenekultúra panorámája.

Nem maradhat végül említés nélkül, hogy Papp Márta szeretettel, időt és energiát nem sajnálva dolgozott azon: szakmánk képviselői valódi közösséget alkossanak. Egyik alapítója volt Társaságunknak, amelynek elnökségében 2016-ig tevékenykedett.

Péteri Lóránt

(Elhangzott Budapesten, 2018. október 13-án, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság által alapított Kroó György-díj átadásakor.)